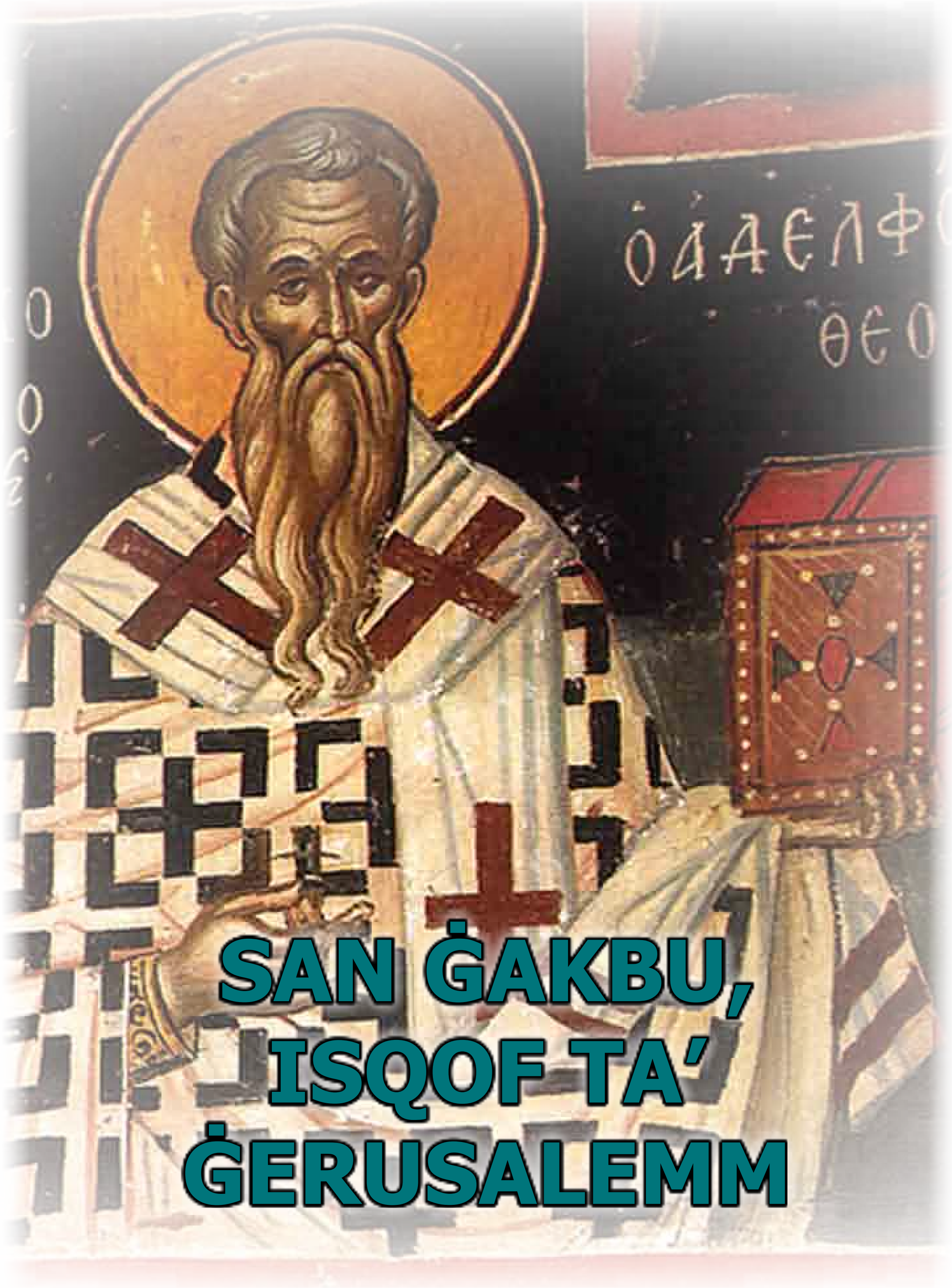

SAN ĠAKBU, ISQOF TA' ĠERUSALEMM

L-identità ta' Ġakbu

Fit-Testment il-Ġdid, hemm diversi personaġġi li jġibu l-isem Ġakbu:
1) Ġakbu, bin Żebedew, appostlu, ħu Ġwanni l-appostlu (Mt 10,2; Mk 3,17; Lq 6,14); magħruf ukoll bħala "Ġakbu l-kbir", li s-sultan Erodi Agrippa I tah il-martirju qrib is-sena 44; hu meqjum b'mod speċjali f'Compostella fi Spanja.

Bieb tal-Kattidral Armen ta' S. Ġakbu, Ġerusalemm

2) Ġakbu, bin Alfew, appostlu (Mt 10,3; Mk 3,18; Lq 6,15; Atti 1,13).
3) Ġakbu, ħu l-Mulej (Mt 13,55; Mk 6,3; Gal 1,19). Jiġi identifikat ukoll ma' Ġakbu li jissemma f'Gal 2,2; 2,9; Atti 12,17; 15,13ss; 21,18, u 1Kor 15,7.
4) Ġakbu, bin Marija, ħu Ġużeppi, jew Ġożè (Mk 15,40), fejn hu msejjaħ ukoll "Ġakbu ż-żgħir", u f'Mt 27,56. X'aktarx hu iben Kleofa (Ġw 19,25), fejn "Marija ta' Kleofa" tista' tiġi tradotta "Marija mart Kleofa", billi n-nisa miżżewġin ġie li jiġu identifikati biż-żjieda ta' isem żwieġhom.
5) Ġakbu, ħu Ġuda (Ġuda 1,1). Bosta kommentaturi Kattoliċi jidentifikaw lil Ġuda ma' "Ġuda ta' Ġakbu" jew "Ġuda ħu Ġakbu" (Lq 6,16; Atti 1,13), imsejjaħ hekk għax ħuh Ġakbu kien magħruf aktar fil-Knisja tal-bidu.
L-identità ta' l-appostlu Ġakbu bin Alfew (2) u Ġakbu ħu l-Mulej (3) u l-ewwel isqof tal-Knisja ta' Ġerusalemm (Atti 15,21), għalkemm hi kkontestata minn bosta studjużi, minkejja li ma hemmx ċertezza assoluta, hi probabbli. Fit-tradizzjoni u l-interpretazzjoni Kattolika din l-identità hi meqjusa bħala ċerta, l-aktar fuq il-bażi ta' Gal 1,19: "mill-appostli l-oħra ma rajt lil ħadd; iżda rajt lil Ġakbu, ħu l-Mulej". Ġakbu ħu Ġuda 1,1 (5) nistgħu ċertament nidentifikawh ma' Ġakbu ħu l-Mulej (3) u l-ewwel isqof ta' Ġerusalemm. L-identifikazzjoni ta' Ġakbu ħu l-Mulej (3) u Ġakbu bin Marija, u forsi bin Kleofa (4), toffrilna xi diffikultà. Din l-identifikazzjoni titlob li nkunu nafu min kienet Marija, omm Ġakbu (Mt 27,56; Mk 15,40), jiġifieri, jekk kinetx Marija l-mara ta' Kleofa (Ġw 19,25), biex b'hekk nifhmu wkoll l-identità ta' Alfew (2) u Kleopa (4). Rigward dan l-aħħar element, jista' jkun li Kleopa u Alfew huma traskrizzjonijiet differenti ta' l-istess isem Aramajk "Halpai". Jista' jkun li l-istess bniedem kellu żewġ ismijiet. Eżempji ta' dan insibu diversi fit-Testment il-Ġdid, l-aktar fil-każ ta' nies li kellu isem Lhudi u isem Grieg (Xmun-Pietru; Sawlu-Pawlu; Mattew-Levi). Hekk jista' jkun li l-isem Kleopa u Alfew jindikaw l-istess persuna. Għalkemm ma nistgħux ikollna evidenza ċerta dwar l-identità ta' Ġakbu bin Alfew, Ġakbu ħu l-Mulej, u Ġakbu iben Marija ta' Kleofa, l-opinjoni komuni hi li dan hu l-istess persuna li fit-Testment il-Ġdid tiġi deskritta bi tliet modi differenti. Fuq il-bażi ta' Gal 1,19; 2,9; 2,12, nistgħu nsostnu li l-appostlu Ġakbu, bin Alfew, hu l-istess

persuna ta' Ġakbu, ħu l-Mulej, u l-ewwel isqof ta' Ġerusalemm imsemmi fl-Atti ta' l-Appostli.

Ġakbu u l-aħwa tal-Mulej

Hemm grupp ta' persuni li t-Testment il-Ġdid dejjem isejħilhom "ħutu" jew "l-aħwa tal-Mulej" (Mt 12,46; 13,55; Mk 3,31-32; 6,3; Lq 8,19-20; Ġw 2,12; 7,3-5; Atti 1,14; 1Kor 9,5). Erba' minn dawn l-aħwa jissemmew b'isimhom f'siltiet paralleli ta' Mt 13,55 u Mk 6,3 (fejn jissemmew ukoll "ħutu l-bniet"). Dawn huma Ġakbu (Gal 1,19), Ġużeppi jew Ġożè, Xmun, u Ġuda.

Nibdew biex naraw l-identità bejn Ġakbu, Ġuda u Xmun. Ġakbu hu mingħajr dubju l-ewwel isqof ta' Ġerusalemm, kif rajna (Atti 12,17; 15,13; 21, 18; Gal 1,19; 2,9-12), u l-awtur ta' l-ewwel waħda fost l-Ittri Kattoliċi tat-Testment il-Ġdid. L-identità tiegħu ma' Ġakbu ż-żgħir (Mk 15,40) u ma' l-appostlu Ġakbu bin Alfew (Mt 10,3; Mk 3,18), għalkemm tiġi kkontestata minn diversi kritiċi Protestanti, nistgħu nqisuha bħala ċerta. F'Gal 1,19 Pawlu jippreżenta lil Ġakbu ħu l-Mulej bħala membru tal-kulleġġ apostoliku, li normalment hu mifhum bħala l-grupp ristrett tat-tnax l-appostli magħżulin minn Ġesù. Jekk Ġakbu kellu awtorità hekk kbira fil-Knisja ta' Ġerusalemm (Atti 15,13; Gal 2,9), hekk li f'dan l-aħħar każ jissemma saħansitra qabel Pietru, dan ifisser li hu kien wieħed mill-kulleġġ tat-12 l-appostli. Issa nafu li appostli jisimhom Ġakbu hemm biss tnejn: Ġakbu bin Żebedew u Ġakbu bin Alfew (Mt 10,3; Mk 3,18; Lq 6,16; Atti 1,13). Ta' l-ewwel kien diġà ġie mmartirizzat fis-sena 44, jiġifieri qabel ma seħħu l-ġrajjiet rrakkontati f'Atti 15,6ss u Gal 2,9-12. Ġakbu ħu l-Mulej hu mela l-appostlu Ġakbu bin Alfew li għalih dawn is-siltiet jirreferu.

Meta nqabblu Ġw 19,25 ma' Mt 27,56 u Mk 15,40, nsibu li Marija ta' Kleofa, oħt Marija, Omm Ġesù, hi l-istess waħda li tissemma bħala Marija ta' Ġakbu ż-żgħir u ta' Ġużeppi jew Ġożè. Billi n-nisa miżżewġin ma kinux jiġu distinti biż-żjieda ta' isem missierhom, mela Marija ta' Kleofa għandna nifhmuha bħala mart Kleofa, u mhux bħala bintu. Mhux biss, imma l-ismijiet ta' wliedha u l-ordni li biha huma ppreżentati, mill-kbir saż-żgħir, juruna li dawn huma l-"aħwa" ta' Ġesù, jiġifieri l-kuġini tiegħu. X'aktarx li l-ismijiet Kleofa u Alfew qed jirreferu għall-istess persuna, u huma biss traskrizzjonijiet ta' l-istess isem

Kattidral Armen ta' S. Ġakbu, Ġerusalemm

Qabar ta' S. Ġakbu, Kattidral Armen, Ġerusalemm

Aramjak "Halpai".
Rigward Ġużeppi jew Ġożè ma nafu xejn. Ġuda hu l-awtur ta' l-aħħar waħda fost l-Ittri Kattoloċi (Ġuda 1,1). Il-kommentaturi Kattoliċi jidentifikawh ma' "Ġuda ta' Ġakbu", jiġifieri Ġuda ħu Ġakbu (Lq 6,16 u Atti 1,13), u ġie li hu magħruf ukoll bħala Taddew (Mt 10,3; Mk 3,18). Kienet drawwa normali fid-dinja ellenistika li bniedem kien ikun magħruf biż-żjieda ta' isem ħuh u mhux ta' isem missieru, jekk dan ħuh ikun bniedem magħruf. Din hi r-raġuni li Ġuda jidentifika ruħu bħala ħu Ġakbu ta' Alfew.
Rigward Xmun ma nistgħux inżidu ħafna. Xi kummentaturi jidentifikawh ma' Xmun li, skond l-istoriku Eġesippu, sar isqof ta' Ġerusalemm wara l-martirju ta' Ġakbu. Fit-tradizzjoni tal-Knisja ta' l-Art Imqaddsa Xmun jiġi identifikat mad-dixxiplu bla isem li jakkumpanja lil Kleofa lejn Għemmaws, meta dawn jiltaqgħu mal-Mulej Ġesù nhar Ħadd il-Għid filgħaxija. Mela Kleofa jidher bħala missier Xmun. Xi wħud jidentiifkaw lil Xmun ma' l-appostlu Xmun il-Kangħani (Mt 10,4; Mk 3,18) jew ma' Xmun l-Imħeġġeġ (Żelota) ta' Lq 6,15 u Atti 1,13. Il-fatt li jissemmew flimkien Ġakbu, Ġuda Taddew u Xmun wara l-appostli l-oħrajn fil-lista li jagħtuna Mt 10,4-5, Mk 3,18, Lq 6,16 u Atti 1,13 jindika li hemm probabbilità li dawn kienu kollha aħwa.
Liema hi n-natura tar-relazzjoni bejn Ġesù u dawn "ħutu"? Il-kelma "aħwa" tiġi applikata fl-użu Semitiku u fl-Iskrittura kemm għall-aħwa tad-demm, kemm għall-aħwa ġejjin minn żwiġijiet diversi, kif ukoll għal kuġini jew qraba ta' diversi tipi (Ġen 13,8; 14,14-16; Lev 10,4; 1Kron 15,5-10; 23,21-22). Hemm xi eretiċi tal-qedem li kienu jsostnu li l-"aħwa" ta' Ġesù kienu, fil-fatt, ħutu miż-żwieġ bejn Marija u Ġużeppi, opinjoni li xi Protestanti eseġeti għadhom iżommu. Fit-tradizzjoni ortodossa

hemm żewġ opinjonijiet. Il-maġġoranza ta' Missirijiet il-Knisja Griegi, taħt l-influss ta' l-Evanġelji Apokrifi, jqisu li Ġesù kellu "ħutu" li twieldu minn żwieġ li San Ġużepp kellu qabel ma żżewweġ lil Marija. Il-Kattoliċi, bi ftit eċċezzjonijiet (Ambroġ, Ilarju, Girgor ta' Tours) isostnu li dawn l-"aħwa" huma l-kuġini ta' Ġesù miż-żwieġ ta' Kleofa ma' Marija oħt Marija Omm Ġesù. Issa jidher li Kleofa kien ħu San Ġużepp, u Marija ta' Kleofa oħt Marija Omm Ġesù: mela għandna żwieġ ta' aħwa ma' l-aħwa.

Ġakbu fl-Iskrittura

Issa li stabilixxejna l-identità ta' Ġakbu bin Alfew ma' Ġakbu ħu l-Mulej, u rajna li hu l-istess appostlu li għalih jirreferi t-Testment il-Ġdid, irridu napplikaw għalih id-dettalji kollha preżenti fil-Bibbja. It-taħriġ ta' Ġakbu (u ta' ħuh Ġuda) kien dak komuni fid-djar kollha Lhud, u għalhekk kien ibbażat fuq l-għarfien ta' l-Iskrittura mqaddsa u l-osservanza rigoruża tat-"Torah", jew tal-Liġi ta' Mosè. Hemm ħafna fatti li jindikawlna li l-lingwa u l-kultura Griega kienu mifruxin fil-Lhudija u l-Galilija diġà mill-1 seklu q.K. Nistgħu, għaldaqstant, nissopponu li l-appostli, jew almenu ħafna minnhom, kienu kapaċi jaqraw u jitkellmu kemm bil-Grieg kif ukoll bl-Aramajk. Ġakbu mexa wara Ġesù bħala appostlu flimkien ma' ħuh Ġuda; fl-erba' darbiet li nsibu l-lista ta' l-appostli, Ġakbu dejjem jissemma f'ras it-tielet u l-aħħar grupp (Mt 10,3; Mk 3,18; Lq 6,16; Atti 1,13). Dwar Ġakbu meħud għalih waħdu ma jissemma xejn aktar sa wara l-qawmien ta' Kristu mill-imwiet. San Pawl, f'1Kor 15,5-7 jgħid li l-Mulej deher lil Ġakbu qabel ma tela' s-sema.
Imbagħad Ġakbu ma jissemmiex iżjed sa ma San Pawl, tliet snin wara l-konverżjoni tiegħu (fis-sena 37 w.K.) mar Ġerusalemm. Jgħid li, mit-tnax l-appostli, hu ra biss lil Pietru u lil Ġakbu ħu l-Mulej (Gal 1,19; Atti 9,27). Meta fis-sena 44 Pietru ġie meħlus mill-ħabs b'mod mirakoluż (Atti 12,1-17), u mar fid-dar ta' Marija, omm Ġwanni-Marku, qabel ħarab minn Ġerusalemm talab lill-komunità biex javżaw lil Ġakbu b'li kien ġara: "Agħtu din l-aħbar lil Ġakbu u lill-aħwa l-oħra" (Atti 12,17). Dan kien ifisser li Pietru kien jirrikonoxxi f'Ġakbu l-kap viżibbli tal-komunità Lhudija-Kristjana ta' Ġerusalemm.
Fil-Konċilju ta' Ġerusalemm (51 w.K.) Ġakbu hu dak li jgħid l-aħħar kelma wara li kien tkellem Pietru. Hu iddikjara li l-Kristjani konvertiti minn Pawlu mill-paganiżmu ma kinux marbutin li jħarsu l-Liġi ta' Mosè u jagħmlu ċ-ċirkonċiżjoni, imma fl-istess ħin hu talab li huma jħarsu xi preskrizzjonijiet importanti ta' drawwiet Lhud, biex hekk iżommu l-għaqda fil-Knisja bejniethom u bejn il-Lhud-Kristjani (Atti 15,13ss). Fl-istess okkażjoni l-"kolonni" tal-Knisja ta' Ġerusalemm, jiġifieri Ġakbu, Kefa (Pietru) u Ġwanni, "taw lili u 'l Barnaba l-id il-

leminija tagħhom b'sinjal ta' l-għaqda ta' bejnietna, biex aħna naħdmu fost il-Ġentili u huma fost il-Lhud; talbuna biss, li min-naħa tagħna, nibqgħu niftakru fil-fqar, ħaġa li fittixt nagħmilha minn qalbi" (Gal 2,9-10).
Ġakbu kien juri rispett lejn il-libertà ta' l-Insara-Ġentili mil-Liġi ta' Mosè, għalkemm kien iqis l-osservanza ta' din il-Liġi importanti għalih u għal-Lhud-Insara ta' Ġerusalemm, mhux aktar bħala dmir iebes, daqskemm bħala kontinwità mar-reliġjon Lhudija li minnha twieled il-Kristjaneżimu, filwaqt li kien jiddikjara li "niddikjaraw li, bħalhom (bħall-Insara-Ġentili) aħna nsalvaw bil-grazzja tal-Mulej Ġesù" (Atti 15,11).
Meta nqala' l-inċident ta' Antjokja, li jsemmi Pawlu f'Gal 2,11-14, u Pietru beda jaħrab mill-kumpanija ta' l-Insara-Ġentili ma jikolx magħhom, dan seħħ ħtija ta' "aħwa foloz" li qalu li kienu ġew min-naħa ta' Ġakbu biex jinsistu li mingħajr iċ-ċirkonċiżjoni u l-Liġi ta' Mosè ħadd ma jista' jsalva. Nafu li Ġakbu ma kien ta l-ebda awtorizzazzjoni għal ħaġa bħal din, imma fil-komunità Kristjana-Lhudija ta' Ġerusalemm, kien hemm bosta Fariżej konvertiti li kienu ibsin fl-osservanza tar-reliġjon Lhudija, u li kienu jaraw f'Ġakbu l-garanzija ta' l-"ortodossija" tat-tradizzjoni Lhudija fil-Kristjaneżimu, u riedu jimponuha wkoll fuq il-pagani konvertiti.
Ġakbu jissemma wkoll f'Atti 21,17-26, meta Pawlu tela' Ġerusalemm wara t-tielet vjaġġ missjunarju tiegħu, iġorr miegħu l-offerta tal-Knejjes tal-Maċedonja u l-Akaja favur il-foqra tal-Knisja ta' Ġerusalemm. Kien f'dik l-okkażjoni, fis-sena 58, li Pawlu jagħmel żjara lil Ġakbu, l-isqof ta' Ġerusalemm, li flimkien mal-presbiteri tal-Knisja bdew ifaħħru 'l Alla, imma taw parir lil Pawlu biex imur fit-tempju jħallas għal wegħda ta' sebat irġiel li kienu jridu jagħmlu l-offerta tan-"nażrin", biex hekk juri bil-miftuħ quddiem il-Lhud li hu wkoll kien imur jitlob fit-tempju u josserva l-Liġi ta' Mosè.

L-Ittra ta' Ġakbu

Waħda mill-Ittri msejħin "Kattoliċi" tat-Testment il-Ġdid għandha bħala awtur tagħha lil Ġakbu. Meta l-Knejjes aċċettaw il-kanoniċità ta' din il-kitba huma identifikaw l-awtur tagħha ma' Ġakbu "ħu l-Mulej", li kellu rwol daqshekk importanti fil-komunità Kristjana ta' Ġerusalemm.
Din l-attribuzzjoni, fil-fatt, ma hix mingħajr diffikultajiet. Qabel xejn, għalkemm fl-Eġittu ma jidhirx li l-Ittra sabet problemi rigward il-kanoniċità, hekk li Oriġene jikkwotaha bħala Skrittura ispirata, imma Ewsebju ta' Ċesarija, fil-bidu tas-seklu 4 jirrikonoxxi li hi kienet għadha diskussa bħala kitba kanonika minn xi wħud. Fil-Knejjes tas-Sirja daħlet fil-kanone fis-seklu 4. Fl-Afrika ma tissemmiex la minn Tertulljanu u lanqas minn Ċiprijanu ta' Kartaġni. F'Ruma ma tidhirx fil-Kanone ta' Muratori, attribwit lil San Ippolitu (c. 200), u mhemmx ċertezza jekk jikkwotawhiex Klement Ruman u l-awtur tal-Pastore ta' Erma.
Jekk kien tassew Ġakbu li kiteb din l-Ittra, hu diffiċli kif damet 4 sekli ma tiġi milqugħa fil-kanoni tal-Kotba tat-Testment il-Ġdid. Imbagħad hi Ittra li nkitbet direttament bil-Grieg, u b'ċerta eleganza ta' stil u rikkezza ta' vokabolarju u arti retorika. Dan kollu jħallina mħassbin jekk setgħetx toħroġ mill-pinna ta' awtur mill-Galilija bħalma kien Ġakbu, ukoll jekk dan forsi seta' nqeda bl-għajnuna ta' xi dixxiplu mħarreġ fil-kultura ellenistika.
Jekk naċċettaw l-awtentiċità ta' din l-Ittra rridu bilfors inqiegħdu l-komposizzjoni tagħha qabel is-sena 62, li timmarka d-data tal-martirju ta' San Ġakbu, isqof ta' Ġerusalemm. Nafu li l-Ittra turi kuntrasti ma' l-Ittra lir-Rumani, għax

filwaqt li Pawlu jinsisti fuq il-ġustifikazzjoni permezz tal-fidi, Ġakbu jinsisti fuq il-fidi li tidher fl-opri. L-Ittra hi indirizzata "lit-tnax-il tribù mxerrda mad-dinja" (Ġak 1,1), li x'aktarx kienu Kristjani ta' oriġini Lhudija li kienu fid-"djaspora" tad-dinja Griega-Rumana, l-aktar fl-inħawi jmissu mal-Palestina, bħalma kienu s-Sirja jew l-Eġittu. L-użu ta' l-Iskrittura fl-Ittra juri li dawn kienu Lhud midħla tal-Kotba Mqaddsa tat-Testment il-Qadim, u l-istil ta' l-Ittra hu ispirat għall-kitbiet ta' l-għerf tat-tradizzjoni Lhudija. Fl-istess ħin, iżda, hemm diversi riferimenti lejn l-Evanġelju, sinjal li l-awtur ta' l-Ittra kien midħla ta' Ġesù u tal-messaġġ tiegħu. Il-kontenuti ta' l-Ittra huma diversi u mhumiex marbutin bejniethom. Ġakbu jitkellem dwar il-bżonn li l-insara jaċċettaw il-prova (1,1-12; 5,7-11), dwar l-oriġini tat-tentazzjoni (1,13-18), dwar il-bżonn li wieħed irażżan ilsienu (1,26; 3,1-12), dwar l-importanza tal-ftehim u tal-ħniena (2,8.13; 3,13-4,2; 4,11ss), dwar il-qawwa tat-talb (1,5-8; 4,2ss; 5,13-18). San Ġakbu jagħtina wkoll is-silta famuża dwar is-sagrament tad-dilka tal-morda f'5,14-15: "Hemm xi ħadd marid fostkom? Ħalli dan isejjaħ lill-presbiteri tal-Knisja, biex dawn jitolbu għalih u jidilkuh biż-żejt f'isem il-Mulej; it-talba tal-fidi ssalva lill-marid, u l-Mulej iqajmu; u jekk ikun għamel xi dnubiet, jinħafrulu".
Fil-parti tal-"parenesi" jew tħeġġiġ tagħha, l-Ittra titkellem dwar żewġ temi prinċipali. Titkellem dwar li Alla jagħmel preferenza mal-foqra u jċanfar lill-għonja (1,9-11; 1,27-2,9; 4,13-5,6). Turi wkoll il-valur ta' l-għemejjel tajba u twissi kontra fidi mejta li ma tagħmilx il-frott ta' l-opri (1,22-27; 2,10-26). F'dan ir-rigward ġie li tuża toni polemiċi li xi studjużi jaraw fihom kritika għad-duttrina ta' Pawlu dwar il-ġustifikazzjoni permezz tal-fidi u n-nuqqas ta' qawwa ta' l-opri tal-Liġi biex isalvaw lill-bniedem. Jista' jkun li Ġakbu ma riedx jeħodha kontra Pawlu, imma kontra xi insara li bdew jinterpretaw b'mod esaġerat u żbaljat it-tagħlim ta' l-appostlu tal-ġnus b'detriment għal kull sforz ta' opri tajba.

Riferimenti għal Ġakbu barra l-Iskrittura

Hemm diversi tradizzjonijiet dwar Ġakbu

Marija ta' Kleofa, omm S. Ġakbu ż-Żgħir

ż-żgħir f'dokumenti li ma daħlux fil-kanoni bibliku. Insemmu xi wħud. Fosthom Josephus Flavius, l-istoriku Lhudi, fl-"Antiquitates Judaicae" XX), fl-"Evanġelju tal-Lhud" (S. Ġilormu), f'Eġesippu (ikkwotat f'Ewsebju, "Historia Ecclesiastica", II), fl-Omeliji Psewdo-Klementini (I,72,73), fi Klement ta' Lixandra (ikkwotat f'Ewsebju, "Historia Ecclesiastica" II). Ix-xhieda universali tal-Kristjanità tal-bidunett taqbel mal-fatt li Ġakbu kien l-isqof ta' Ġerusalemm. Eġesippu, li kien Lhudi-Kristjan li għex għall-ħabta ta' nofs it-2 seklu, jgħidilna li Ġakbu jissejjaħ "il-Ġust", li ma kienx jixrob inbid jew xorb li jsakkar, ma kienx jiekol laħam, ma kienx iqaxxar xagħru, ma kienx jinħasel jew jindilek biż-żejt ifuħ, u li ġie mogħti l-martirju mil-Lhud.

Il-Martirju ta' Ġakbu

Skond Josephus Flavius, "Antiquitates Judaicae" 20,9 Ġakbu ħu l-Mulej miet wara li kien miet il-prokuratur Ruman Porcius Festus, imma qabel ma sar prokuratur Lucceius Albinus. Ninsabu fis-sena 62. Il-qassis il-kbir Ananija ħa l-vantaġġ biex ilaqqa' s-Sinedriju u kkundanna lil Ġakbu talli mar kontra l-Liġi u taħ il-martirju billi ħaġġruh.

Ewsebju ta' Ċesarija wkoll ifakkar f'siltiet minn Eġesippu u Klement ta' Lixandra li jitkellmu dwar il-martirju ta' Ġakbu. Il-valur ta' dawn ir-rakkonti hu kbir, għax l-Atti ta' l-Appostli jieqfu jitkellmu dwar Ġakbu qrib is-sena 60. Wara l-martirju ta' Ġakbu Vespasjanu kien assedja u qered Ġerusalemm fis-sena 70. Wara Ġakbu l-Knisja ta' Ġerusalemm kellha lil Xmun bħala isqof tagħha. Dan Xmun, skond it-tradizzjoni kien iben Kleofa, u kien id-dixxiplu mhux imsemmi minn Luqa li kien qed jakkumpanja lil missieru fit-triq lejn Għemmaws nhar Ħadd il-Għid filgħaxija. Mela Xmun kien ħu Ġakbu u wkoll kuġin ta' Ġesù.

It-tifkira ta' San Ġakbu f'Ġerusalemm

Il-Knisja-Omm ta' Ġerusalemm għadha sal-lum tfakkar b'mod speċjali lill-appostlu San Ġakbu ż-żgħir, bħala l-ewwel isqof tagħha, fil-festa partikulari tiegħu nhar it-3 ta' Mejju. Il-knisja kattidrali ta' San Ġakbu, is-sede tal-Patrijarka Armen Ortodoss ta' Ġerusalemm, inbniet fuq il-qabar ta' San Ġakbu ħu l-Mulej. Hi knisja kruċjata mibnija fis-seklu 12, u li fiha sar xogħol ta' restawr intens mill-patrijarka Girgor (1715-1749). Il-kattidral ta' San Ġakbu jinsab proprju fil-kwartier Armen ta' Ġerusalemm, fit-triq li tagħti mill-Bieb ta' Ġaffa għall-Bieb ta' Sijon, li minnu wieħed joħroġ għaċ-Ċenaklu u l-Bażilika tad-Dormizzjoni tal-Madonna. Il-kattidral minn ġewwa għandu tliet kappelli ċkejknin fil-ġenb tax-xellug. L-ewwel kappella fiha l-qabar ta' San Makarju, isqof ta' Ġerusalemm waqt il-Konċilju ta' Nicea (325), u strumentali għax kien tkellem ma' Kostantinu u Elena dwar il-Postijiet Qaddisa pprofanati mill-imperatur Adrijanu, li mbagħad inbnew fuqhom il-Bażiliċi tal-Qabar ta' Kristu u ta' Betleħem. It-tielet kappella mid-daħla hi s-santwarju li fih il-pellegrini jqimu r-relikwa tar-ras ta' San Ġakbu appostlu, ħu San Ġwann. Skond it-tradizzjoni Armena, Ġakbu bin Żebedew indifen hawnhekk wara l-martirju tiegħu fi żmien ir-re Erodi Agrippa I.
Fuq il-presbiterju hemm żewġ tronijiet. Wieħed minnhom li fih kanopew hu t-tron simboliku ta' San Ġakbu, l-ewwel isqof ta' Ġerusalemm, li jinsab midfun taħt l-altar maġġur. It-tieni tron jintuża mill-Patrijarka Armen Ortodoss.

Noel Muscat